

บันทึก

เรื่อง การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร
(กรณี จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ)

กรุงเทพมหานคร ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กท ๐๓๐๖/๑๖๔ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรุงเทพมหานครมีปัญหาในการตีความตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยมีข้อเท็จจริงว่า ได้มีกรณีกล่าวหาว่า จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตบางเขน(ตามประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง ผลการเลือกตั้ง(ส.ก.๒๓) ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔)เคยต้องคำพิพากษาของศาลแขวงพระนครเหนือในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๖๔๔๗/๒๕๖๖ คดีหมายเลขแดงที่ ๑๕๔๒๑/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ ระหว่างพนักงานอัยการศาลแขวงพระนครเหนือ โจทก์ และ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ จำเลย ฐานไม่ยื่นแสดงรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนด โดยศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามฟ้อง รับสารภาพลดโทษลงกึ่งหนึ่งให้ปรับ ๑,๐๐๐ บาท และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปี ดังนั้น ในขณะที่จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร จึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา ๑๖ (๓)^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครพ.ศ. ๒๕๖๔ สมาชิกภาพของจ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ จึงสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๓ (๔)^๒

ในเรื่องนี้ ประธานสภากรุงเทพมหานครได้ดำเนินการสอบสวนตามความใน

^๑ มาตรา ๑๖ บุคคลผู้มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ

๑.ล๑

๑.ล๑

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) (๓)

หรือ (๔)

๑.ล๑

๑.ล๑

^๒ มาตรา ๒๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๖ (๔)

๑.ล๑

๑.ล๑

มาตรา ๒๔^๓ แล้ว ได้รายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่า สมาชิกภาพของ จ.ส.ท. ประจักษ์ แจ้จอร์ณ สิ้นสุดลงตามที่มีกรณีก้าวหา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๓๒/๒๕๒๘ เรื่อง ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๘ สั่งให้ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์ณ พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากมาตรา ๒๔^๔ วรรคสอง บัญญัติว่า การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา นี้ให้นำมาตรา ๕๓^๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น ในระหว่างที่รอ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์ณ ใช้สิทธิยื่นฟ้องต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง หรือในระหว่างรอคำพิพากษาของศาลในกรณีที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์ณ ได้ฟ้องคดีต่อศาล จึงยังถือไม่ได้ว่า จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์ณ พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครได้สืบทราบ ว่า จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์ณ กำลังเตรียมการฟ้องคดีอยู่ และโดยที่มาตรา ๒๑^๖ วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภากรุงเทพมหานครหรือมีการยุบสภากรุงเทพมหานคร ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภากรุงเทพมหานครจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ประกอบกับบทบัญญัติ

^๓ มาตรา ๒๔ ในกรณีที่มีข้อกล่าวหาว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลงเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๓ (๔) (๕) หรือ (๗) ให้ประธานสภากรุงเทพมหานครดำเนินการสอบสวน ถ้าประธานสภากรุงเทพมหานครรายงานว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนนั้นสิ้นสุดลงตามข้อกล่าวหา นั้น และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบด้วย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา นี้ให้นำมาตรา ๕๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

^๕ มาตรา ๕๓ เมื่อปรากฏกรณีตามมาตรา ๕๒ (๔) หรือ (๕) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้มีการสอบสวนก่อนมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งแต่ผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

ในระหว่างรอคำพิพากษาของศาล ให้ผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งพักการปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่รับคำสั่งจนกว่าศาลจะพิพากษา

ในกรณีผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งไม่ยื่นฟ้องต่อศาล หรือศาลพิพากษาให้เป็นไปตามคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง

วันที่รับคำสั่งให้ออกจากตำแหน่ง ให้หมายถึงวันที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับคำสั่งดังกล่าว

^๖ มาตรา ๒๑ สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเริ่มตั้งแต่วันที่เลือกตั้งและอยู่ในตำแหน่งตามอายุของสภากรุงเทพมหานคร

เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภากรุงเทพมหานครหรือมีการยุบสภากรุงเทพมหานคร ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภากรุงเทพมหานครจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกสภากรุงเทพมหานครผู้เข้ามาแทนที่นั้น ให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภากรุงเทพมหานครที่เหลืออยู่

มาตรา ๕๓ ที่ว่าเมื่อศาลพิพากษาให้เป็นไปตามคำสั่ง ผู้ถูกสั่งนั้นจะพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง จึงมีปัญหาคำสั่งที่จะต้องเตรียมการเลือกตั้งในทางปฏิบัติว่า หากถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงตั้งแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งแล้ว ในกรณีที่ศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดเมื่อใกล้ครบกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งกรุงเทพมหานครก็สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลา ๙๐ วันตามที่กฎหมายกำหนดได้ เนื่องจากจะต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้ง และในพระราชกฤษฎีกานั้นจะต้องระบุวันเลือกตั้งและระยะเวลารับสมัครเลือกตั้ง ทั้งยังต้องดำเนินการอย่างอื่นที่จำเป็นอีกมากจึงจะทำการเลือกตั้งได้ ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร หรือในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดเมื่อพ้นกำหนดเวลา ๙๐ วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง ก็จะไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น กรุงเทพมหานครจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า

๑. ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้เป็นไปตามคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กฎหมายบัญญัติให้ผู้ถูกสั่งนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง จะถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งหรือนับแต่เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุด

๒. ถ้านับแต่เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุด หากเป็นคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ จะต้องดำเนินการเลือกตั้งภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นหรือนับแต่วันที่ครบกำหนดอุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งโจทก์ไม่ใช่สิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาตามมาตรา ๑๔๗^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๓. ในกรณี จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น ไม่ใช่สิทธิฟ้องคดีต่อศาล จะต้องดำเนินการเลือกตั้งภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งหรือนับแต่ครบกำหนด ๑๕ วัน ที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น มีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพราะกรุงเทพมหานครจะลงมือทำการตามขั้นตอนในขบวนการเลือกตั้งได้ต่อเมื่อพ้นกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น มีสิทธิที่จะฟ้องศาล

^๓ มาตรา ๑๔๗ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งตามกฎหมายจะอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ไม่ได้นั้น ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านเป็นต้นไป

คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งอาจอุทธรณ์ฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ได้นั้น ถ้ามิได้อุทธรณ์ฎีกาหรือร้องขอให้พิจารณาใหม่ภายในเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่ระยะเวลาเช่นว่านั้นได้สิ้นสุดลง ถ้าได้มีอุทธรณ์ฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ และศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีเรื่องนั้นใหม่ มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นว่านั้น ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีนั้น ให้ออกใบสำคัญแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นได้ถึงที่สุดแล้ว

๔. ถ้าถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง กรุงเทพมหานครก็อาจจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครไม่ทันตามกำหนดระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ วรรคสอง ในกรณีเช่นนี้ กรุงเทพมหานครจะต้องดำเนินการอย่างไรจึงจะเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว กับได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครองและกรุงเทพมหานคร) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ว่า

(๑) กรุงเทพมหานครได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ จากการจัดให้มีการเลือกตั้งดังกล่าว ปรากฏว่า จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตบางเขน ทั้งนี้ ตามประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง ผลการเลือกตั้ง (ส.ก.๒๓) ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘

(๒) ต่อมาได้มีผู้กล่าวหาว่า จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ เคยต้องคำพิพากษาของศาลแขวงพระนครเหนือ ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๖๙๔๗/๒๕๒๖ คดีหมายเลขแดงที่ ๑๕๙๒๑/๒๕๒๖ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๒๖ ระหว่างพนักงานอัยการศาลแขวงพระนครเหนือ โจทก์ และ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ จำเลย ฐานไม่ยื่นแสดงรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนด โดยศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง รับสารภาพลดโทษลงกึ่งหนึ่ง ให้ปรับ ๑,๐๐๐ บาท และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปี และคดีถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ดังนั้น ในขณะที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ จึงเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา ๑๖ (๓)^๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ สมาชิกภาพของ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ จึงต้องสิ้นสุดลงตาม

^๔ ตามพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

^๕ มาตรา ๑๖ บุคคลผู้มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ

(๑) ดิตยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๓ (๑) (๒) (๓)

หรือ (๕)

(๔) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น

(๕) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป และได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

มาตรา ๒๓ (๔)^{๙๐} แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

(๓) ประธานสภากรุงเทพมหานครอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๔^{๙๑} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณี จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ถูกกล่าวหาว่า ขาดคุณสมบัติและเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผลการสอบสวนปรากฏว่า จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น ขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา ๑๖ (๓) ทำให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครของ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น สิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๓ (๔) ประธานสภากรุงเทพมหานครจึงมีบันทึกสภากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ กท ๐๒๐๐/๑๐๔๘ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๔ ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้ความเห็นชอบและมีคำสั่งให้ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

(๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นชอบตามที่ประธานสภากรุงเทพมหานครเสนอ และมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๓๒/๒๕๒๔ เรื่องให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่ง ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๔ ให้ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๔ เป็นต้นไปและสำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานครได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๒๐๐/๑๐๔๘ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๒๔ แจ้งให้ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น ทราบคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวแล้ว ซึ่งตามใบตอบรับในประเทศของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ปรากฏว่า นางศิริพร แจ้จอร์น ภรรยาของ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น ได้รับหนังสือของสำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๔

(๕) จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ้จอร์น ได้ยื่นฟ้องกระทรวงมหาดไทยโดยพลเอก สิทธิ จิรโรจน์ เป็นจำเลยที่ ๑ และ พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ เป็นจำเลยที่ ๒ เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ให้ตนพ้นจากตำแหน่งตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๐/๒๕๒๙ ลง

^{๙๐} มาตรา ๒๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

๑ล๑

๑ล๑

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๖ (๔)

(๕) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๒

(๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๗) ขาดการประชุมสภากรุงเทพมหานครตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามสัปดาห์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภากรุงเทพมหานคร

๑ล๑

๑ล๑

^{๙๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๙

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาปัญหาที่กรุงเทพมหานครขอหารือประกอบกับข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นและบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้เป็นไปตามคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กฎหมายบัญญัติให้ผู้ถูกสั่งนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง ดังนี้ จะถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง หรือนับแต่เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด

เมื่อพิเคราะห์บทบัญญัติมาตรา ๒๑^{๖๒} และมาตรา ๒๔^{๖๓} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกันแล้วจะเห็นได้ชัดแจ้งว่า กรณีตำแหน่งว่างลงตามมาตรา ๒๑ นั้นเป็นคนละเรื่องกับการที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๔ ในกรณีตามปัญหานี้ จะถือว่าตำแหน่งว่างลงทันทีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งนั้นมิได้ โดยเหตุผลที่ว่า การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งให้สมาชิกผู้ใดพ้นจากตำแหน่งนั้น คำสั่งนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ เพราะตามมาตรา ๕๓^{๖๔} ซึ่งใช้บังคับแก่กรณีนี้โดยอนุโลมตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ วรรคสอง นั้น สมาชิกสภากรุงเทพมหานครผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง ยังมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง นอกจากนั้น ในระหว่างรอคำพิพากษาของศาลนั้น บทบัญญัติมาตรา ๕๓ วรรคสอง ก็ให้ผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งพักการปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจนกว่าศาลจะพิพากษา ซึ่งแสดงอยู่ในตัวแล้วว่า ผู้ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งนั้นยังไม่พ้นจากตำแหน่ง แต่หากถูกสั่งให้พักการปฏิบัติหน้าที่เพียงชั่วคราว ในท้ายที่สุด อาจจะพ้นจากการเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเลยหรือไม่พ้นก็ได้ แล้วแต่ศาลพิพากษาให้เป็นไปตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือไม่ ซึ่งจะรู้ได้เป็นที่แน่นอนก็ต่อเมื่อคำพิพากษาของศาลนั้นถึงที่สุดแล้วเท่านั้น ดังนั้น การที่จะวินิจฉัยว่าตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครนี้ว่างลงเมื่อใดนั้น ย่อมต้องนับแต่วันที่คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้นยุติแล้วเมื่อใด กล่าวคือ นับแต่วันที่ไม้อาจมีการโต้แย้งได้อีกแล้วว่าสมาชิกผู้นั้นพ้นหรือไม่พ้นจากตำแหน่งนั้น ซึ่งในกรณีนี้ต้องถือเอาวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นวันที่คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นที่ยุติ

จริงอยู่ที่มาตรา ๕๓ วรรคสาม บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้เป็นไปตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ผู้ถูกสั่งนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของการสิ้นสุดของสมาชิกภาพของผู้ถูกสั่งนั้นโดยเฉพาะ เพราะมีกรณีที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ สิทธิและประโยชน์ของสมาชิกผู้พ้นจากตำแหน่งนั้นเอง มิใช่เป็นเรื่องที่จะต้องนำมาพิจารณาในการวินิจฉัย

^{๖๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๖)

^{๖๓} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

^{๖๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๕)

ปัญหาที่ว่า ตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงเมื่อใดอันเป็นเรื่องของการเตรียมการเลือกตั้งใหม่ของกรุงเทพมหานครเอง

ถ้าตีความบทบัญญัติมาตรา ๒๑ วรรคสอง ไปในทางที่ว่า ตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงนับแต่รัฐมนตรีกว่ากระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง จะไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรานี้ ทั้งจะมีปัญหายุ่งยากในทางปฏิบัติตั้งที่กรุงเทพมหานครหรือมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตรียมการเลือกตั้งจะกระทำไม่ทัน ทั้งยังไม่เป็นการแน่นอนด้วยว่า จะต้องมีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่ในระหว่างเตรียมการนั้น

โดยสรุป ตามประเด็นที่หนึ่งของข้อหาหรือของกรุงเทพมหานคร ต้องถือว่า ตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง นับแต่เมื่อมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด และการเลือกตั้งดังกล่าวต้องกำหนดภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น เว้นแต่ในขณะนั้น อายุของสภากรุงเทพมหานครจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ก็ไม่ต้องการเลือกตั้งใหม่

ประเด็นที่สอง คำพิพากษาของศาลนั้นจะถือว่าถึงที่สุดเมื่อใด

ในกรณีใดคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดและถึงที่สุดเมื่อใดนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๗^{๑๔} บัญญัติไว้โดยละเอียดและชัดแจ้งแล้ว

ประเด็นที่สาม ถ้าหากเป็นกรณีที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ ไม่ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล จะต้องดำเนินการเลือกตั้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีกว่ากระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง หรือนับแต่ครบกำหนด ๑๕ วันที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ มีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาล

กรณีเช่นนี้ต้องถือว่า ตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงเมื่อครบกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ มีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาล เพราะก่อนหน้านี้คำสั่งของรัฐมนตรีกว่ากระทรวงมหาดไทยที่ให้ จ.ส.ท.ประจักษ์ แจ่มอรุณ พ้นจากตำแหน่งยังอาจถูกโต้แย้งได้เสมอ จึงยังไม่ถือว่ายุติ เช่นเดียวกันกับกรณีตามประเด็นที่หนึ่ง

ประเด็นที่สี่ ถ้าถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลงนับแต่วันที่รัฐมนตรีกว่ากระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง กรุงเทพมหานครอาจจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ไม่ทันกำหนด กรุงเทพมหานครจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

เมื่อวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สามดังกล่าวข้างต้นแล้ว กรณีตามประเด็นที่สี่ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{๑๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๗)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙